

To se pa ne more natanjko zgoditi, kakor bi morebiti marsikdo mislil, po senožetih, dolinah ali hribih — in scer zato ne, ker se rastljine tukaj ne morejo ob vsih poprej imenovanih časih in povsod takrat obiskati, kader se njih premembe godé.

Zató so botaniški verti potrebni, v katerih so v imenovani namén rastljine večidel iz vsih plemén in klasov, iz domačije in družih dežel vkup znešene in zasajene, de se lahko v vsih dóbah od zelenjenja noter do sada pregledujejo.

Tak botaniški vert ima tudi c. k. Ljubljansko učeliše že čez 40 lét, ki je v ptujih deželah zavoljo imenitnih rastlinskih zakladov skorej bolj znan in čislán, kakor v domačii, in v tem vertu se boste tudi vi, ljubi moji! rastlinoznanstva učili.

(Konec sledí.)

Od kantonskih cést.

(Konec.)

Ali od tehmal, ko so jeli poprejšnje kantonske komisije in kresije konca pričakovati, od tehmal se je veliko v nemar pušalo in s žalostjo vidimo, de veliko potrebnih taci naprav hira, kakor jetični človek. Od takih prigodeb hočemo tukaj le ene omeniti, ki nam je dobro znana.

Lansko léto 12. septembra je grozoviten naljiv pokončal cesto, ktera pelje od Svibna v terg Rateče pri zidanem mostu na Dolenskim in reka Zapota je most v Ratečah poderla. Prebivavci Svibenške in Šent-Urške fare so bili v zadregi, ker niso imeli poti do Rateč in do kantonske gosposke na Dvor; z vozam se nekoliko dni ni moglo voziti; pešci so pa po takih stezah mogli hoditi, ktere so komaj za kozé pripravne. C. k. stavsko vodstvo je neutegama napravilo most čez Zapoto v Ratečah, zastran poderte ceste se pa ni dolgo nič družiga zgodilo, kakor de se je v enim kraji nekaj hriba odkopalo, takó de kako kljuze komaj naprej precipa; v družih krajih je pa podertija ostala, takó de morajo pešci še zmiraj po kozje hoditi, vozovi pa le z veliko nevarnostjo in težavo se naprej pomikovati, ker morajo na več krajih čez vodo brestí, čez grabne gomaziti in dostikrat po produ ceste iskati. Koliko de živina in ljudjé terpé, koliko de se orodja potare, vsaki lahko prevdari. Kér od nobene strani pomoci ni bilo, je neki posestnik na poprejšnjo c. k. kresijo v Novim mestu 14. novembra p. t. prošnjo poslal, de naj se ta cesta popravi. C. k. kresija je 28. decembra p. l. to prošnjo na poprejšnjo c. k. kantonsko komisijo na Dvor poslala in ukazala, de kaj za popravo pokvarjene ceste potrebniga stori. Kantonska komisija je pa to prošnjo prošniku nazaj poslala, de naj ima za vednost, kar kresija ukaže. Ta prošnik ni mogel družiga storiti, kakor tiho biti, ker sam ni mogel ceste narediti. Celo zimo se je uboga živina po tistih podertijah terpínčila; celo zimo so se ljudjé plazili, kakor je bilo mogoče, na spomlad pa jim je že preveč bilo in poslali so nekteri soseskini predstojniki in gg. fajmoštri tistih krajev prošnjo do deželniga poglavarstva, de naj bi se cesta naredila, de oni so pripravljene vse storiti, kar je potreba, samo de naj kdo vodstvo prevzame. Gotovo je deželno poglavarstvo to prošnjo na zadevajočo gosposko za spolnjenje poslalo, ali kje de zdaj ta reč leží, ne vémo, samo to vémo, de ceste še zdaj ni.

Mi scer dobro vémo, de take in enake reči so izvirale iz nestanovitniga stanú (provizorium), v katerim so se zadnji čas kantonski uradi znajdli, in tudi prenapetiga ne tirjamo, de bi novi uradi, ki so komej svojo službo začeli, vse na enkrat poravnati mogli, posebno kar po večim delu spada v prihodnje opravila srenj — vunder kjer je potreba takó očitna, mislimo, de bi se ne čakalo vstanovitve srenj, posebno tukaj, ker

soseskam nič družiga ne manjka, kakor vodstva za izdelovanje ceste in potrebne pomoči zoper nektere zanikernike.

Ambrož.

Popis Cerkníškiga jezera na Notrajskim.

(Dalje in konec.)

Čudna naravska prikazen je, de obé vodi iz tamnih tesnob na dnevski svit zrijete, se pa kar naglo spet zgubite; ob času naljivov pa se po zalih Planinskih travnikih v škodo in žalost marsikterim lastnikom razlijete. Kér reki Unc in Pivka podarjene svobode pristojno čislati ne umete, jo morate za kazen kár hitro spet v tamnico pomésti, kjer se zmodrujete in clo poročne iména za Ljubljansico zajemate, ki zna bolj dar svobode spoštovati ter pohlevno tekoča prinaša polne čolnove v Ljubljano.

Steinberg*) dopoveduje, kakó je nekđaj jezero mergolelo polno rib; v létu 1714 so ljudjé pred pustam, ko je takó huda zima bila, de je 18 palcov débel léd jezero pokrival, in se večidel voda posušila bila, po jamah toliko rib nalovili, de skorej niso vedili kam ž njimi. Cerkníških rib so takrat Krajnci, Štajarci in Korošci celi post dosti imeli. Čversteji so pač tudi takrat ribči memo zdanjih bili, kakor Steinberg piše, de so med jamami, kjer je nar več rib bilo, léd presekali in kar brez vse obléke po pol četertinke ure ribe sačili, ter jih urno na léd metali; le k ognju se nekoliko pogret in s kakšnim požirkam se okrepcat stopili, potem pa spet ročno dela poprijeli.

Čuditi se pa ni, de je takrat toliko rib bilo, ker poprej zaporedama 7 lét ni jezero bilo usahnilo.

Menihi iz Bistre (Freudenthal), ki so prvo in poglavitno ribštvo kupili bili, so skerbeli, de bi ribe ne bile preveč pošlé, zato ni smel nihče v globokim ribniku, kteri se skozi celo léto poln vode v zglavju jezera znajde, in kterimu ondašnji prebivavci cemun pravijo, kar nobene ribe ujeti; od tod so se naglama, kakor je voda nastopila, po celim jezeru naselile. Bistriški opát je blizo Cerknice na Loki (Thurnlack) v lepo tihotnim kraju stanoval. Puste razvaline so zdaj tu, in se opeka žgè, kjer so se pred 80 léti ribe pek-le in cverle, siromaki nahranovali in kamor je marsikdo rad šel, ker je vedil, de bo gostoljubljivo sprejet.

Nekoliko časa sém se pa ribe brez vsiga reda po strugah in jamah lové, kar je le moč, torej se ni čuditi, de ribštvo peša in ribči dostikrat zastonj mreže mečejo. Ako tudi voda iz tamnih globočin, kader se jezero napolnuje, kej rib prinese, jih je vunder še premalo, ga obilno pomnožiti, de bi se ribštvo takó bogato splačevalo, kakor nekđaj.

Tu imaš, dragi bravec, popis čudovitiga jezera, kterimu ga ni kmalo para. Drugo pot bom nektere vošila in svete razodel, kakó bi se znalo zali Cerkníški okolici sčasama veliko koristi in dobička nakloniti.

Podgrivarski.

Cesar v Terstu.

Časopisi in tudi tisti, ki so v Terstu bili, ne morejo zadosti povedati od slovestnost, ki so jih ondi vidili, presvitlimu cesarju na čast. Cel teden je bil Terst v veselji; ena slavnost je roko podajala drugi. Od več strani smo slišali praviti, de kdor ni rasvitljenja (Beleuchtung) v Terstu vidil, nima zapopadka, kaj se pravi rasvitljenje.

Cesar je bil povsod, kamor je prišel, z živim „Eviva“ sprejet in spremljen od toliko množice ljudí,

*) Prav bi bilo, če bi naši domorodni časniki kaj več od tega moža povedali, kar se iz njegovih bukev zvedíti da, ktere je on od Cerkníškiga jezera spisal in v Ljubljani 1788 natisniti dal.

Pisatelj.

de se je vse tērlo. 14. dan t. m. je postavil cesar prvi kamen, kjer se bo velikanski kolodvor železnice zidati začel. Teržaški škof g. g. T. Legat je vpričo 4 ministrov, deželnega poglavarja, predsednika mestne srenje in silno velike množice ljudi opravljal cerkovno blagoslovenje nove naprave; in ko je Cesar podstavni kamen položil, so zagromeli od vsih strani mesta in barkostaje topovi in so oznanili Teržaškemu mestu in njeni okolici imenitno prigodbo, ktera bo pripeljala železno cesto v Terst. — Cesar je obiskal vse očitne Teržaške naprave, se je peljal tudi v Polo, je obiskal Lipico i. t. d. V saboto popoldne je zapustil Terst in pot v Gorico nastopil. V 2. listu „jadranskega Slavjana“ je natisnjena krasna pesem, ki jo je naš slavni Koseski zložil ob veselim prihodu presvitliga cesarja Franca Jožefa v Terst, ktero tudi bravcam „Novic“ podamo. Takole se glasi:

Osoda, glej! na bregu Jadre slavne
Sklenila je mogočne sile tri,
Taljanski um svitlosti starodavne.
Izkušeno Slavenstva hrabro kri,
Germanski ved modrosti bistroglavne,
Zvarila vse je v stik edinosti,
De svetu tak očitno znamenje dade,
Kam „Viribus unitis“ priti znade.

Po klicu tim se verlo breg obnaša,
Mogočni Terst namembe cilj spozná,
Deržavi v prid, Evropi v kinč naraša,
Podnebjam trem teržestva cvet veljá,
Po vednosti le ude svoje praša,
Ne gleda kdo jim kerstne liste da,
Do Tebe pak zvestobo vsim naroči,
In „Viribus unitis“ jo zvedoči.

In tak Ti dans veselo blagor vriska,
Iz tisuč pers Ti poje slave glas,
Iz tisuč lic ljubezni plamen bliska,
Kreposti vse oberne Tebi v kras;
In če se kdaj poverne dōba stiska
Zaupaj, knez, in kliči zveste nas!
Ko skalnat breg valovju bomo stali,
In „Viribus unitis“ piš pregnali.

J. Koseski.

Novičar iz Ljubljane.

Presvitli Cesar so iz Tersta 13. t. m. sledeče lastnoročno pismo poglavarju Krajske kronovine poslali: „Ljubi grof Chorinsky! S pravo zadovoljnostjo sim se prepričal, akoravno sim le malo časa v krajskim vojvodstvu bil, de so mi prebivavci te dežele, ki so svojo nepremakljivo zvestobo do moje hiše v naj bolj britkih časih v djanju pokazali, v resnici z globoko in odkritoserčno ljubeznijo udani. Na celim popotvanju, posebno v glavnim mestu v Ljubljani, sim od tega ravno takó obilne kakor žive dokaze sprejel. Čast, ktera se mi je skazala, me je, kēr je izrek enakiga mnenja, serčno razveselila, in potreba mi je, de v teh besedah svojo hvalo za to izrečem, kar Vam naložim, očitno na znanje dati. Tudi Vam, ljubi grof Chorinsky gre moja hvala zo zveste in koristne službe, ktere ste moji hiši in deržavi med Vašo dozrajno službo storili. Prepričan sim, de boste z enako gorečnostjo tudi zanaprej za blagor dežele skerbili, ktero vladati sim Vas z zaupam zavolj Vaših doskušeni lastnost poklical. — Slavni maršal Radecki je v četrtek 16. t. m. zapustil Ljubljano in se v Gorico podal, cesarja še enkrat ondi pozdraviti. Junaški starčik, kteriga glava in sercé ste še zmiraj mlade, si je ohranil v sercih Ljubljančanov drag spomin. — V nedeljo sta bila ministra Švarcenberg in Šmerling v Ljubljani, na poti iz Tersta na Dunaj nazaj. Ker je prvi minister Švarcenberg še s cesarjem tukaj poslavljen bil, je očitno poslavljenje ta dan le g. vitezu Šmerlingu, ministru pravice, veljalo. — Binkoštno nedeljo popoldne

ob dveh se je začela vožnja po železnici iz Ljubljane noter do Litije, od kodar se ob 8. zvečer spet voz nazaj v Ljubljano verne. O nedeljo in pondeljnik se je veliko Ljubljančanov za kratki čas po železnici peljalo. Vsako nedeljo in pondeljnik, ako bo vreme lepo, je tedaj priložnost dana, po železnici se kratkočasovat. — Binkoštno nedeljo popoldne so pokopali mlado zalo hčer gosp. prof. Kersnika, gospodično Leopoldino, ki je po nagli bolezni v 17. létu svoje starosti na pljučni bolezni umerla. Malokdaj se vidi toliko pogrebov za pogrebam, kakor smo jih pri tem pogrebu vidili; malokdaj se sliši pri pokopališu toliko joka, kakor ko so visoko spoštovano — pravo slovensko deklico — v jamo pogreznili. De ji „Novice“ s tem naznanilam spominček v današnjim listu postavijo, spolnejo le svojo dolžnost, kēr rajnka je iz celiga serca ljubila svojo domovino in je to očitno pokazala v slovenskih igrah v Ljubljanskim gledišu, ktere so zavoljo nje posebno dopadle. Nemila smert jo je prezgodaj prezgodaj vzela! — 18. dan t. m. smo vidili prvi spomladanski sad v Ljubljani: Vipavke so prinēse perve češnje v Ljubljano.

Novičar iz mnogih krajev.

Na predlog ministerstva so cesar 16. dan t. m. napravo častnih bander dovolili, ktero bojo prihodnjič tiste kupčijske barke našiga cesarstva dobivale, ki so kakšno slavno délo dopernēse. Bandera bojo bele ali rudeče. Belo častno bandero dobí tisti barkini vodnik, ki je v kaki daljni ptuji deželi avstrijansko kupčijstvo začel, razširil, pomnožil i. t. d. — rudeče pa tisti vodnik, ki se je na morji zoper kak napad sovražnih ali roparskih bark vojskoval, cesarskim barkam pomagal i. t. d. Mornarji takih bark prejmejo še poverh 500 do 2000 gold. za darilo. — Minister pravice je po novih sodnjiških napravah cesarju nasvetoval, de se bojo po sodnjiških kantonih notárji ustanovili, ki bojo oblast imeli, veljavne pisma, ženitvanske, izročilne i. t. d. izdelovati, v pravnih rečéh svete dajati i. t. d. Kaj več od te koristne naprave bomo drugikrat v Novicah povedali. — Po ministerskim dovoljenju od 23. pret. m. je srenjam pravica dana, svojim srenjčanam, ki se na pot podajo, domovinske liste dajati, ki so pa le za popotovanje po deželah našiga cesarstva veljavne; če gré kdo v ptuje dežele, mora navadni pôs imeti. — Minister denarstva je na znanje dal rajtingo pretečeniga léta 1849. Vsi dohodki celiga cesarstva so znēšli skupej 144 milijonov in 13,758 gold., — izdajki pa 283 milijonov in 864,674 gold. Velik razloček med dohodki in izdajki izvira posebno od tod, ker se je lani samo za soldate in vojske 102 milijona in 887,369 gold. več potrebovalo, kakor druge léta. Vojske so huda reč; Bog daj, de bi jih kmalo konec bilo. — Tudi cigani, kterih je okoli 120,000 na Ogerském, se pripravljajo za ravnopravnost (enake pravice, kakor jih vživajo drugi avstrijanski narodi) cesarju prošnjo predložiti, in se zbirajo in posvetujejo zató v mejni vasi „Neudörfl“.

Naznanilo in povabilo.

Prihodnjo nedeljo 26. dan t. m. ob 10. dopoldne je zbor deležnikov (akcionarjev) slovenskiga glediša, v kterim se imajo postave in začetek glediša ustanoviti.

Vsi gosp. deležniki so tedaj povabljeni na stréliše (Schiesstadt) gotovo priti, de se bojo postave določile in potem plačevanje delnic ali akcij pričelo.

Odbor deležnikov slov. glediša.

Današnjimu listu je pridjana nasledba razlage srenjske postave.